

Beskytter du oss mot smittsomme sykdommer?

SMITTSOMME SJUKDOMMER skyldes bakterier, virus, sopp, parasitter eller prioner.

DYR KAN VÆRE SMITTEBÆRERE uten selv å vise sjukdomssymptomer, dette kalles friske smittebærere. Sjukdommer som smitter mellom dyr og mennesker kalles zoonoser. Eksempler på dette er tuberkulose, munnskurv, salmonella og varianter av *E. coli*.

SMITTSOMME SJUKDOMMER er forbundet med produksjonstap og store lidelser for dyrene. God dyrehelse er en forutsetning for kvalitetsprodukter og trygg mat. Norsk husdyrnæring jobber derfor for å forebygge smittsomme sykdommer.

Hvordan spres smitte?

Friske smittebærere er en viktig årsak til smittespredning. Undersøk helsestatus til både enkelt dyr, opprinnelsesbesetning og opprinnelsesområde ved livdyrkontakt.

En viktig smittemåte mellom besetninger er kontakt med dyr som er friske smittebærere. Typisk for mange av de alvorlige sykdommene hos sau og geit er at det går mange år fra dyret er smittet til det utvikler symptomer eller smitte kan påvises ved hjelp av laboratorietester.

Smitte kan spres over store avstander bl.a. med:

- levende dyr
- mennesker, sko og klær
- emballasje, utstyr, biler etc.
- mat og matrester
- fôr

Mange smittestoff smitter mellom flere ulike dyrearter. Andre dyrearter kan derfor være en mulig smitekilde for dyra dine.

Import av smittsomme sykdommer.

Det er stor forskjell i forekomst av smittsomme dyresykdommer i ulike land. I Norge er vi fri for mange alvorlige dyresykdommer. Da Norge inngikk EØS-avtalen ble forbudet mot import av levende dyr erstattet med EUs regelverk. Mange av

EUs smittsomme dyresykdommer dekkes ikke lenger av vårt offentlige regelverk. For å beskytte norsk dyrehelse best mulig krever derfor organisasjonene i husdyrnæringa (slakterier, meierier, avlsorganisasjoner, forsikring, fôrleverandører) at du må dokumentere helsestatus til importerte dyr utover kravene i Mattilsynets forskrifter om innførsel av levende dyr.

Import av levende dyr medfører alltid risiko for innslep av uønsket smittestoff til Norge. Sykdommer som mædi og paratuberkulose er eksempler på sykdommer som har blitt introdusert ved import, og som har kostet Norge dyrt. Det anbefales å alltid kontakte KOORIMP dersom du vurderer å importere dyr.

Forskjell i forekomst av smittsomme småfesyjukdommer:

Sjukdom	Norge	EU
Munn-og klauvsjuka	-	(+)
Saueskabb	-	+
Smittsom (ondarta) fotrâte	-	+
Smittsom kasting	-	+
Smittsom mjølkemangel	-	+
Brucellose	-	+
Leptospirose	-	+
Lungeadenomatose	-	+
Rabies	-	+
Bluetongue	-	+
Border Disease / BVD	(+)	+
Skrapesjuka	+	+
Salmonellose	(+)	+
Mædi-Visna/CAE	+	+
Paratuberkulose*	+	+
Byllesjuka	+	+

* Sau: Enkelttilfeller satt i sammenheng med kontakt med geit/importert storfe.

Sjukdommer med nasjonale bekjempelsesprogrammer i Norge.

Sjukdommer med nasjonale bekjempelsesprogrammer i Norge og en del av "Friskere geiter"-prosjektet.

Hvordan kan smitte mellom norske besetninger unngås?

Det er også viktig at du beskytter dyra dine mot smittsomme sjukdommer som finnes i Norge. Eksempler på slike sjukdommer er CAE, byllesjuka, mædi, skrapesjuka, paratuberkulose, hissige varianter av E. coli, munnskurv, smittsom øyebetennelse og parasitter. Kjøp kun dyr fra besetninger med kjent smittestatus! Begrens unødvendig persontrafikk i fjøset. Alle fjøs bør ha en godt fungerende smittesluse. Personer som har ærend i fjøset bør bruke besetningens eget overtrekkstøy. Dette er særlig viktig for de som kommer i tett kontakt med dyra, som for eksempel veterinærer og klippere. Kun rengjort utstyr skal tas med inn i fjøset.

Sanering av smittsomme sjukdommer hos norske geiter.

Det er bevilget nesten 60 millioner kroner til prosjektet "Friskere geiter" for å utrydde CAE, byllesjuka og paratuberkulose. Innen 2010 skal halvparten av geitebesetningene være sanert. Disse sjukdommene finnes også hos norske sauer. For at vi på lengre sikt skal klare å utrydde sjukdommene er det derfor viktig å ha gode rutiner for livdyrkontakt og handel med både sau og geit.

Ondarta fotrâte er en smertefull sjukdom. Smerten gjør at dyra ofte må gå på forknærne.

Ondarta fotrâte. Foto: H. Bjørk Averpil

Saueskabb med hårløse områder på neseryggen.

Byllesjuka smitter både geit og sau, men sau har ofte byllene i indre organer.

Byllesjuka.

